

25. rocznica śmierci Moniki Żeromskiej

5.10.2026 - | Biblioteka Narodowa

Malarka i intymistka, autorka pięciu tomów Wspomnień, opiekunka pamięci o ojcu-pisarzu. Współpracę z Biblioteką Narodową w Warszawie nawiązała około 1960 roku. Dzięki jej hojności zbiory Narodowej Książnicy wzbogaciły się o rękopisy dzieł Stefana Żeromskiego, materiały warsztatowe do tworzonych przez niego utworów, kilkutysięczny zbiór listów do pisarza.

Przekazany Bibliotece Narodowej przez Fundację na Rzecz Utrzymania Spuścizny po Stefanie Żeromskim dar w postaci zachowanych materiałów biograficznych i osobistych Moniki Żeromskiej, zapisków intymistycznych i licznej korespondencji umożliwił skompletowanie osobnego zbioru, składającego się na Archiwum Moniki Żeromskiej.

Archiwum zawiera m.in. materiały dotyczące działalności plastycznej i literackiej Moniki Żeromskiej, kserokopie drzew genealogicznych, legitymacje i zaświadczenia. Zbiory osobiste dopełniają notesy z lat 1950–1960, które towarzyszyły właścicielce podczas licznych podróży. Służyły nie tylko do pospiesznych rysunków czy prywatnych notatek. Skrywały to, co było ważne, jak wiersze Norwida czy zasuszone kwiaty. Podobną funkcję pełniły kalendarze z lat 1966–1996. Można w nich było przechować bilet autobusowy, notatkę o roślinie *Stefanotis*, rachunek restauracyjny, przepustkę do Zamku Królewskiego...

Wyjątkowym wśród całości Archiwum jest zbiór 24 dzienników z lat 1944–1983. Zapiski z powstania warszawskiego obejmują cztery zeszyty, tworzone zaś od 1959 do 1983 roku dzienniki z podróży do Izraela, Włoch, Anglii i Szwajcarii są nie tylko zapisem spostrzeżeń, przemyśleń i relacji ze spotkań. Pomiędzy kartami znajdują się zasuszone rośliny, bilety, wizytówki ulubionych sklepów i restauracji, obrazki, jak np. *Santo Bambino di Aracoeli* czy też ozdobne serwetki z rzymskich kawiarni.

Monika Żeromska tworzyła nie tylko wspomnienia z podróży czy o swym dzieciństwie. Świadczy o tym fragment niedatowanego dziennika dotyczącego spraw osobistych. Zapiski niebieskim długopisem na 44 luźnych kartach były wyrazem wewnętrznych wypowiedzi skierowanych do najbliższego przyjaciela, Mieczysława Czyhiryna, przebywającego wówczas w szpitalu.

Świadectwem licznych przyjaźni jest obszerny zbiór listów skierowanych do Moniki Żeromskiej. Około 440 nadawców przesyłało do adresatki życzenia, wiersze, podziękowania, artykuły o Stefanie Żeromskim, wyrazy pamięci po śmierci matki – Anny. Monikę Żeromską darzyli sympatią m.in. Julian Tuwim, Tadeusz Różewicz, Józef Hen. W niektórych listach zachowały się opłatki wigilijne, inne były podarunkiem jak na ówczesne czasy wyszukany, np. karta imieninowa z melodią walca *Fale Dunaju*.

O tym, jak wyjątkową osobą była Monika Żeromska, świadczą liczne zaproszenia na spotkania kierowane przez pracowników ambasad, instytucji kultury, a także uczniów i nauczycieli wielu szkół, którzy pragnęli usłyszeć wspomnienia córki Stefana Żeromskiego o jej dzieciństwie, domu w Konstancinie i sławnym ojcu.

<https://www.bn.org.pl/aktualnosci/6255-25-rocznica-smierci-moniki-zeromskiej.html>